

BITLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ YAYINLARI

BİDER

BITLİS
İSLAMİYAT DERGİSİ

2022
BAHAR
CİLT: 4
SAYI: 1

Grafik Tasarım: Cumali GÜZELKAYA

BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ YAYINLARI

BİTLİS İSLAMİYAT DERGİSİ
(BİDER)

JOURNAL OF BITLIS ISLAMIC STUDIES

مجلة بدليس للإسلاميات

Yıl: 2022 – Cilt: 4 – Sayı: 1 Haziran/Bahar Dönemi

BİTLİS

BİTLİS İSLAMİYAT DERGİSİ (BİDER)

Journal of Bitlis Islamic Studies

مجلة بدليس للإسلاميات

Altı ayda bir yayımlanan ulusal hakemli bir dergidir

e-ISSN: 2687-2102

Yayıncı / Publisher

Bitlis Eren Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Bitlis, Türkiye

Sahibi / Owner

Bitlis Eren Üniversitesi Adına Rektör

Prof. Dr. Necmettin ELMASTAŞ

Editör / Managing Editor

Doç. Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BARCA

Yabancı Dil Editörü / Foreign Language Editor

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BİLİN

Editör Yardımcıları / Associate Editors

Arş. Gör. Mahmut Metin TÜRKOĞLU

Arş. Gör. Muhammed UĞURLU

Arş. Gör. Mehmet Sabır ŞAYBAK

Posta Adresi: Bitlis Eren Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Rahva Yerleşkesi Beş Minare Mahallesi Ahmet Eren Bulvarı 13000 Merkez/BİTLİS

Telefon: 90 (434) 222 00 45 e-posta Adresi: bider@beu.edu.tr

Yayın Kurulu / Editör Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Abdurrahman CANDAN	(Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN	(İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM	(Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK	(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Prof. Dr. Müfit Selim SARUHAN	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet YOLCU	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet ÖZDEMİR	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. Cengiz KANIK	(Siirt Üniversitesi)
Doç. Dr. Harun ÇAĞLAYAN	(Kırkkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Hekim TAY	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet DİNÇOĞLU	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet ALTIN	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. Ramazan TARİK	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. Şükrü AYRAN	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Musa TURŞAK	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Zeki AKTAŞ	(Bitlis Eren Üniversitesi)

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Abdullah ÜNALAN	(Siirt Üniversitesi Hadis)
Prof. Dr. Abdurrahman ACAR	(Dicle Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Abdülhamit BİRİŞİK	(Marmara Üniversitesi Tefsir)
Prof. Dr. Abdürrezzak MARZUK	(Fas Mağrib Merakiş Kadı İyaz Üniversitesi)
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN	(İstanbul Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Ali BAKKAL	(Akdeniz Üniversitesi Fıkıh)
Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCİ	(Siirt Üniversitesi Kelam)
Prof. Dr. Edip ÇAĞMAR	(Dicle Üniversitesi Arap Dili ve Belâğatı)
Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM	(Ankara Üniversitesi Hadis)
Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK	(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Felsefe Tarihi)
Prof. Dr. Hikmet AKDEMİR	(Hitit Üniversitesi Tefsir)
Prof. Dr. Hüseyin PEKER	(19 Mayıs Üniversitesi Din Psikolojisi)
Prof. Dr. İbrahim COŞKUN	(Necmettin Erbakan Üniversitesi Kelam)
Prof. Dr. Kasım ŞULUL	(Harran Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ	(Hitit Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Mehmet Salih ARI	(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Metin BOZAN	(Dicle Üniversitesi Mezhepler Tarihi)
Prof. Dr. Murat AKGÜNDÜZ	(Harran Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN	(Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Musa Kazım YILMAZ	(Harran Üniversitesi Tefsir)
Prof. Dr. Müfit Selim SARUHAN	(Ankara Üniversitesi İslâm Felsefesi)
Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ	(Necmettin Erbakan Üniversitesi Kelâm)
Prof. Dr. Sahip BEROJE	(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İslam Hukuku)
Prof. Dr. Şaban ÖZ	(Sütçü İmam Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN	(Harran Üniversitesi Hadis)
Doç. Dr. Ebubekir SİFİL	(Yalova Üniversitesi Hadis)
Dr. Ali es-SÜVEYHİRİ	(Suudi Arabistan Mekke Eğitim Bak.)
Dr. Hadi EKBERZADE	(Al-Mustafa Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı)

Sayı Hakemleri

Prof. Dr. Abdulvahap YILDIZ	(Harran Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali İhsan KARATAŞ	(Bursa Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Meliha YILDIRAN SARIKAYA	(Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Muammer ERBAŞ	(Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Yunus Emre GÖRDÜK	(Balıkesir Üniversitesi)
Doç. Dr. Esra KÜRÜM	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. İbrahim YILDIZ	(Mersin Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa ÖNCÜ	(Mersin Üniversitesi)
Doç. Dr. Nazım BÜYÜKBAŞ	(Kayseri Üniversitesi)
Doç. Dr. Ömer SABUNCU	(Harran Üniversitesi)
Doç. Dr. Şükrü AYRAN	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ata DEMİR	(Siirt Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe FARSAKOĞLU EROĞLU	(Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Edip YILMAZ	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Fatih OĞUZAY	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi İslam MUSAYEV	(Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nihat TARI	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ERGÖZ	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf AYDIN	(Muş Alparslan Üniversitesi)
Dr. Abdurrahman AYDIN	(Milli Eğitim Bakanlığı)
Dr. Arslan KARAOĞLAN	(Nigde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Hamdullah ARVAS	(Şırnak Üniversitesi)
Dr. Mazhar DÜNDAR	(Milli Eğitim Bakanlığı)
Dr. Osman ABALI	(Hakkari Üniversitesi)
Adem ERTUNÇ	(Diyanet İşleri Başkanlığı)

BİTLİS İSLAMİYAT DERGİSİ (BİDER)

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Meryem KARATAŞ

YAYGIN DİN EĞİTİMİNE KATKISI AÇISINDAN CAMİLER
MOSQUES IN TERMS OF CONTRIBUTION
TO NON-FORMAL RELIGIOUS EDUCATION

1-21

Mehmet SU

SOKRATİK YÖNTEM İLE DİN EĞİTİMİNDE KAVRAM ÖĞRETİMİ
CONCEPT TEACHING IN RELIGIOUS EDUCATION
WITH THE SOCRATIC METHOD

22-37

Remziye ÇELİK

MİHMÂN-NÂME-İ BUHÂRÂ'DA ŞEYBÂNÎ HAN
SHAYBANI KHAN IN MEHMANNAMA-I BUKHARA

38-56

Muharrem YILMAZ

MİNKÂRİZÂDE YAHYÂ EFENDİ'NİN (ö. 1678/1088) "VÜCÛBU İSTİMÂ'İ'L-KUR'ÂNİ'L-'AZÎM" ADLI
RİSÂLESİ: (TAHKİKLİ NEŞİR, TERCÜME VE DEĞERLENDİRME)
MINKÂRİZÂDE YAHYÂ EFENDİ'S (d. 1678/1088) RISALAH OF "VUCÛBU İSTİMÂ AL-QUR'ÂN AL-AZİM":
(A CRITICAL EDITION, TRANSLATION AND EVALUATION)

57-81

Hasan YAVUZ

HACCIN KÜLTÜREL ETKİLERİ: AFRİKA ÖRNEĞİ
SOCIAL IMPACTS OF PILGRIMAGE: THE EXAMPLE OF AFRICA

82-98

Özlem DEMİR

İDRİS-İ BİTLİSÎ'NİN SELİMŞÂHNÂME ADLI ESERİ VE İKİNCİ MÜELLİF OLARAK EBÛLFAZL MEHMED
EFENDİ'NİN METNE KATKILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
AN EVALUATION ON IDRIS-İ BIDLISİ'S WORK TITLED SELIMSHAHNAMA AND THE CONTRIBUTIONS OF
EBULFAZL MEHMED EFENDI AS THE SECOND AUTHOR TO THE TEXT

99-118

Mahmut ÖZTÜRK

ELMALILI'NİN RAHMÂN SÛRESİ MEALİNDEKİ FARKLI ÇEVİRİ ÖZELLİKLERİ VE ÇAĞDAŞI BAZI
MÜELLİFLERİN MEALLERİYLE MUKAYESESİ
DIFFERENT TRANSLATION FEATURES OF ELMALILI'S TRANSLATION OF THE RAHMAN SURAH AND
COMPARISON WITH THE TRANSLATIONS OF SOME CONTEMPORARY AUTHORS

119-136

Nazım BÜYÜKBAŞ

DİVİTÇİZÂDE MEHMED EFENDİ-İ ÜSKÜDÂRÎ'NİN (1090/1679)
DEVERÂN-I SÛFİYYE RİSÂLESİ'NİN TAHLİLİ
ANALYSIS OF DIVITÇIZADE MEHMED EFENDI USKUDÂRÎ'S THE DEVERÂN-I SUFİYYE

137-150

Kitap İncelemesi / Book Review

Mekselina AKKURT

DOÇ. DR. FEYZA BETÜL KÖSE. HZ. ÖMER.

(PROJE EDİTÖRLERİ: PROF. DR. ADNAN DEMİRCAN VE PROF. DR. ŞABAN ÖZ, İSTANBUL: BEYAN YAYINLARI,2020), 92 s. **151-153**

Hatice ÖZDİL

NECİP FAZIL KISAKÜREK. BATI TEFekkÜRÜ VE İSLAM TASAVVUFU.

(İSTANBUL: BÜYÜK DOĞU YAYINLARI, 2016) 211 s. **154-157**

Abdullah BİLİN

ABBAS HASAN, EN-NAHVÜ'L-VÂFÎ MA'A RABTİHİ Bİ-ESÂLİBİ'R-RAFİ'A VE'L-HAYÂTİ'L-LUĞAVİYYETİ'L-MÜTECEDDİDE. KAHİRE: 4.BS, DÂRÜ'L-MAÂRİF, 1970-1976 **158-160**
